

Psychika a spontaneita / Vědomí a spontaneita / Spontaneita a psychika

Psychika je zvláštní, zcela mimořádnou tělesnou (tělovou, fyzickou) funkcí, která dovoluje pronikavě (a kvalitativně) zvýšit povahu a zejména „účinnost“ spontaneity ve spojení a spolupráci s reaktivitou. Spontaneita sama o sobě je ovšem velkým problémem, zejména filosofickým (ale nejenom). Předpokládejme však, že s ní můžeme legitimně počítat, neboť tento předpoklad je při nejmenším pro většinu z nás záležitostí naší osobní zkušenosti. Při pozorování zvířat, zejména domácích nebo zdomácněných (jednak proto, že jsou nám blízko, jednak proto, že je můžeme pozorovat často, téměř kdykoli, když chceme nebo když to z nějakých důvodů potřebujeme), zjišťujeme opakovaně, že dochází k situacím, kdy pozorovaný subjekt je „na vážkách“, „na rozpacích“, kdy se nemůže hned rozhodnout pro jedno z dvou (nebo více) možností, ať už se ty „možnosti“ ukáží jakoby samy od sebe anebo je třeba záměrně naaranžujeme. A v takových situacích se nám zdá být zřejmé, že nám známé zvíře musí zapojit něco ze své „spontaneity“, neboť nemá, oč „vnějšího“ by se mohlo ve své další aktivitě (eventuelně upuštění od aktivity) opřít. Je také zřejmé, že k podobným typům „váhání“ dochází spíše u vyšších tvorů než u nižších; nicméně kdysi jakoby samozřejmý předpoklad, že to vše představuje jen zvláště komplikovanou kauzální kontexturu, se nám dnes už jeví jako předsudečný.

(Písek, 080311-2.)